

דף עב

ואילו יוצאות שלא בכתובה — העוברת על דת משה ויהודית. ואיזו היא דת משה? מאכילתו שאינו מעושר... — לא נקטו כאן אלא דברים שהיא מכשילה את הבעל (ועל פי זה רצה הרש"ש להגיה 'וקוצה לו חלה' ולא 'לה') — שאין דין 'עוברת על דת' שיוצאת ללא כתובה, אלא כשהוא נפגע, ולא בעוברת על דברים שבינה לבין המקום. כן כתב הרא"ש כאן. וכן פסקו הפוסקים (ע' בית שמואל וחלקת מחוקק אה"ע קטו; מהר"ם שיף כאן; אגרות משה אה"ע ח"א ז). וטעם הדבר, שמהות דין זה אינו קנס שקנסו את העברינית, אלא מעיקרא אין חיוב כתובה בזמן שהיא הגורמת לגירושין, ועל כן כאשר היא מכשילתו הרי היא הגורמת שאינו יכול לדור עמה.

וזהו הטעם למה שכתבו הראשונים (ע' מרדכי והגהות אשר"י כאן. וע' אג"מ שם) שאם גם האיש עובר באותן עבירות, אינו יכול לבוא בטענה זו כלפיה — שהרי אנו יודעים שהאיסור אינו העילה האמיתית לבעל לגרשה.

אלא שלהרמב"ם שיטה אחרת בענין; שכתב בתשובה (דפוס ירושלים תרצ"ד. סי' קצג) על אשה שאינה טובלת לנידויה ובעלה יודע ושותק, שאם בא לגרשה — פטור הוא מכתובה, כדי שלא יהא חוטא נשכר. ואף על פי שגם הוא חוטא — אינו נקרא 'נשכר' אלא היא. הרי שלהבנת הרמב"ם, דין 'עוברת על דת' הוא בגדר קנס ועונש (עפ"י קובץ שיעורים. ע"ש).

והדברים תואמים לשיטתו במה שפסק (בהלכות אישות כד, טז) שאף שהבעל לא הוציאה ורוצה לקיימה, הפסידה כתובתה מפני 'שהכתובה תקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות, אבל אלו הפרוצות — אין להן תקנה זו, אלא תהא קלה בעיניו להוציאה'. עד כאן מלשוננו.

(ועיין בחידושי הריטב"א כאן שכתב על דבריו 'ורוב רבותינו ז"ל חולקין עליו בזה'. והעיר הרב המהדיר (בהוצ' מוסה"ק) שלא מצא מי שחלק. אך לאור האמור כוונת הריטב"א מבוארת, שלכל שיטות הראשונים הנ"ל, אין הפסד כתובתה מפני קנס אלא מפני שהיא הגורמת לגירושין, ולכן, אם מגרשה מסיבה אחרת ולא מפאת התנהגותה — יש לה כתובה).

ואיזו היא דת יהודית — יוצאה וראשה פרוע' —

על איסורי 'ראשה פרוע' — סיווגם לחומרותם, פרטיהם וסיכומי השיטות להלכה מפוסקי זמננו — ע' משנ"ב עה, ב ובבאה"ל שם; שרידי אש ח"ג ל; (דובב מישרים ח"א קכד, ב); אגרות משה אה"ע ח"א נו נת; או"ח ח"ה לו, יב (וע"ע ביו"ד ח"ב עה); שבט הלוי ח"ה קצט (ועע"ש בסי' טז ובסי' רז ובהקדמה לח"א).

דף עד

כוונה ודעת, טעות ותנאי — בחליצה

נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בדין חליצה מוטעת; ריש לקיש סבר שאפילו אמרו לו 'חלוץ, ובכך אתה כונסה' — חליצתו כשרה. ורבי יוחנן סבר שחליצה ללא כוונת האיש או האשה — פסולה. ואיזוהי חליצה מוטעת הכשרה? כל שאומרים לו: חלוץ על מנת שתתן לך מאתים זוז, שגם אם לא נתקיים התנאי — החליצה כשרה.

נמצאנו למדים: תנאי אינו מועיל בחליצה (לבטלה) לכל הדעות. כוונה בחליצה, כלומר הידיעה שמעשה זה מפקיע הזיקה ומתיר לה לינשא — מחלוקת ר"י ור"ל אם מעכבת. והלכה כרבי יוחנן שכוונת שני הצדדים מעכבת.

מפאת ריבוי טרדות לא נכתבו תשובות לשאלות מכאן ועד סוף הפרק.

דף עא

- קלח. א. המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות או שלא תתקשט באחד מכל המינים — מה דינו?
 ב. מה הדין כשנדרה היא כנ"ל וקיים לה הוא?
 ג. האשה שנדרה בנוזיר ושמע בעלה ולא הפר לה — האם יכול להוציאה שלא בכתובה?
 ד. אלו נדרים מיפר הבעל לאשתו ואלו אינו מיפר?
 ה. האשה שאסרה 'הנאת תשמישי עליך'; 'הנאת תשמישך עלי' — מה דינה?

דפים עא — עב

- קלו. מה דין המדיר את אשתו בדברים דלהלן?
 א. שלא תלך לבית אביה.
 ב. שלא תלך לבית האבל או לבית משתה.
 ג. על מנת שתאמרי לפלוני מה שאמרת לי או מה שאמרת ליך, או על מנת שתהא ממלאה ומערה לאשפה.

דף עב

- קלז. א. אלו יוצאות שלא בכתובה? מהי 'עוברת על דת משה' ועל 'דת יהודית'?
 ב. מה דינה של פריעת ראש לאשה בחצר, בשוק, ובמבוי שאין מצויים בו רבים?

דפים עב — עד

- קלח. אשה שנמצאו עליה נדרים או מומין — מה הדין באופנים דלהלן?
 א. התנה בשעת הקדושין על מנת שאין עליה נדרים / מומין.
 ב. קידשה על תנאי וכנסה סתם.
 ג. קידשה על תנאי וגירשה מן האירוסין וחזר וכנסה בסתם.
 ד. קידש אשה אחת על תנאי ואח"כ קידש אחרת בסתם.
 ה. קידשה וכנסה סתם ולא בעל.
 ו. קידשה וכנסה סתם ובעל.

דפים עג — עד

- קלט. מה הדין במקרים דלהלן?
 א. קטנה יתומה שהשיאוה אמה או אחיה, ולא מיאנה והגדילה, ועמדה ונישאת לאחר.
 ב. קטנה שהשיאה אביה ונתגרשה, והחזירה וגדלה אצלו, ומת — האם היא מתיבמת לאחיו.
 ג. קידש אשה בפחות משה פרוטה ואחר כך כנס ובעל.
 ד. קטן שקידש, ואחר כך הגדיל.